

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
1. KOMMUNIKASJON OM MAT OG KOSTHOLD						
1.1 Utvikle og gjennomføre helhetlig plan for informasjons- og kommunikasjonsarbeidet på ernæringsområdet	HOD/LMD/ FKD/BLD/K D	2007	Hele perioden	Helsedirektoratet presenterte forslag til Kommunikasjonsstrategi for koordineringsgruppen 27.04.07. Frist for tilbagemelding fra dept.15.06.07. Sak på koordineringsgruppemøtet 26.10 LMD: Verdens brøddag markeres på Youngstorget 16.okt	Felles kommunikasjonsplan for samhandling på området er ferdigstilt september. LMD: Planer for Verdens brøddag, smakens uke og Ganefart, samarbeid transportarbeiderforbundet og lastebileierforbundet. Potetens år www.potet2008.no . HOD/Hdir: Har bidratt med 450.000 kroner til TV2 serien Lyst & Last – 8 programmer i mai/juni Helsedirektoratet tildelt 1,75 mill til kommunikasjonsarbeid knyttet til kostråd og sunnhetsmerke	Kommunikasjonstiltakene knyttes i stor grad til det enkelte prosjekt Helsedirektoratet tildelt 5.5 mill til kommunikasjonsarbeid.
1.2 Konkretisere de offisielle kostholdsrådene	HOD	2007		Arbeidsgruppe nedsatt av Helsedirektoratet, leverer faglig grunnlag medio 2008.	Ferdigstilles i 2009. Fagmiljøer inviteres til å kommentere.	Lansering av nye kostråd forsinket, men skal sees i sammenheng med informasjon rundt nøkkelhullet.

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse)er ikke ført opp med beløp

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
1.3 Gjennomføre kampanje for å fremme forbruket av fisk og annen sjømat	FKD/HOD	2007		Prosjektgruppe etablert. Ledet av Eksportutvalget for fisk, med Helsedirektoratet og NIFES. Fokus på aktiviteter i barnehage og skole. Fylker og Partnerskap for folkehelse involvert. Budsjett 2007: FKD: 1 mill, HOD: 1 mill, Eksportutvalget for fisk: 1 mill og prosjektleder i 2 år	Prosjektet har fått navnet Fiskesprell. Videreført med samme økonomiske ramme i 2008. Fiskesprell, som aktivitet i barnehager, ble nasjonalt tilbud til alle fylker fra høsten 2008, offisiell lansering 15. mai. Fortsatt tilbud til alle landets ungdomsskoler for skoleåret 2008/2009.	For skoleåret 2009/2010 har prosjektet en samlet ramme på 6 mill kroner. FKD og EFF har hver satt av 2 mill kroner og Fiskesalgslagene 1 mill kroner. HOD 1 mill kroner. Ansatte i over 500 barnehager er kurset. 50 000 skoleelever på 720 ungdomsskoler har deltatt skoleåret 2008/2009
1.4 Utgi en grunnleggende kokebok til hverdagsbruk i befolkningen	HOD	2007		"Kokebok for alle – fra boller til burritos" lansert sept. 2007. Se også tiltak 8.1.	Siden lansering, solgt over 8000 eks. i butikk/via nettet og 7000 eks. til selvkostpris til ulike opplæringstilbud i regi av kommuner i 2007. Tilbudet videreført i 2008.	Boken oppdateres m/ny info om Nøkkelhullet. Siden 2007 solgt 17.000 eks til kommunene til ulike formål.
1.5 Videreutvikle Matportalen med hensyn til ernæring og kosthold	HOD/LMD/ FKD	2007	Løpende	Forankret i Helsedirektoratet i samarbeid med Mattilsynet. Må ses i sammenheng med tiltak 1.1.	Gjennomført brukerundersøkelse, utprøving av nettmøter, revidert undervisningsmateriell. Nedsatt gruppe med MT, FHI og Hdir for å bedre nettstedet om mat til gravide	
1.6 Utdeling av Ernæringsprisen	HOD		Løpende	Utlyses og deles ut av Helsedirektoratet i samarbeid med Nasjonalt råd for ernæring. Vinner i 2007 var Vigdis Brit Skulberg i Oslo kommune og Rødberg barnehage. 50 000 kr	Organisasjonene Norsk tamilsk helse organisasjon og Helseforum for kvinner ble 25. november tildelt Ernæringsprisen 2008. Vinnerne fikk 25 000 kroner hver	Utlysning august og utdeling desember
1.7 Etablere et dialogforum på nasjonalt nivå mellom myndigheter, frivillige organisasjoner og relevante private aktører	HOD/LMD/ FKD/BLD/ KD	2008			Dialogarena avholdt 28. april 2008 med 15 deltakere. Tema lavterskeltilbud Rapportert på som eget tiltak i Frivillighetsmeldingen	

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse)er ikke ført opp med beløp

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
2. SUNN MAT I ET MANGFOLDIG MARKED						
2.1 Stimulere til produktutvikling av sunne matvarer og måltider	LMD/FKD			FKD tildelte i 2007 75 mill kroner til Det marine verdiskapingsprogrammet. (MVP) MVP støtter nettverk som har en klar markedsstrategi, herunder også produktutvikling. Flere av nettverkene er retta mot hjemmemarkedet.	Midler til Frøya seafood (laksepølser med mer), Salmon brands med produktet SALMA og Sjømat-gruppen AS som er et samarbeid mellom flere nisjeprodusenter av foredlet sjømat for bedre organisering, markedsføring og nå ut til nye kundesegment.	(FKD: Rapporterer ved utgangen av året)
2.2 Etablere en dialogarena for samarbeid mellom matvarebransjen, myndigheter, forskere og forbrukere	HOD/LMD/FKD/BLD	Høsten 2007		Første møte i dialogarenaen 19.november 2007. Ble avholdt formøte med aktuelle departementer. Skal følges opp årlig.	Fulgt opp med møte med fokus på sunnere mattilbud i KBS-markedet 11.april. Helsedirektoratet er i kontakt m/flere aktører om oppfølging, bl.a. Vegdirektoratet. Også eget oppdrag m/ tildeling (400 000) i 2008 fra HOD. Se også 2.5. Dialogmøte 19. nov	
2.3 Fremme økt forbruk av frukt og grønnsaker gjennom å stimulere til økt tilgang på råvarer av god kvalitet	LMD			LMD tildelte 1,5 mill kr via Fylkesmannen til ulike lokale og regionale tiltak for barn og unge under tittel "sunn, lokal, økologisk mat til barn og unge".	HOD og LMD hadde møte 29.4 i forkant av jordbruksforhandlingene, der tiltak 2.3, 2.7 og 4.4 ble berørt. LMDs tildeling til FM videreført med 1.8 mill	
2.4 Styrket samhandling mellom myndigheter, fiskerinæring og omsetningsleddet for å øke	FKD			Myndighetene arbeider med avklaring for å kunne innføre krav om å merke fersk fisk med fangst- eller slaktedato.	FKD og HOD: Arbeider fremdeles med sikte på å innføre krav om merking av fersk fisk med fangst og/eller	Det vil bli fastsatt en forskrift om fangst og/eller slaktedato m.m. gjeldende fra 1.1.2010

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse)er ikke ført opp med beløp

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
tilgjengeligheten av fisk og sjømat av god kvalitet				FKD vil etablere et Kvalitetsforum med representanter fra fiskernes og fiskeindustriens organisasjoner, handelsleddet og myndighetene for å drøfte hvordan kvaliteten på fisk og fiskeprodukter kan forbedres.	slaktedato. FKD: Kvalitetsforum ble formelt opprettet før sommerferien og det er avholdt 2 møter.	
2.5 Kartlegge og følge opp tilbudet av ferdigmat og måltider fra serveringssteder og servicemarkedet	HOD/LMD			LMD : Smakens uke der spisestedsprosjekt er del og ønske om fokus på de spesifikke smaker for å øke kompetanse om mat og matglede. Ganefart	SIFO i gang med kartlegging av forbrukeratferd og mattilbud i KBS-markedet, planlagt rapportering våren 2009. Helsedirektoratet involvert, se også 2.12 og 2.2 LMD viderefører Ganefart, konkurranse mellom spisesteder langs veien, samarbeid med Bygdekv.laget og i 2008 også med transportsektoren (se 1.1)	SIFO-rapporter er klare. Hdir tildelt midler for å følge opp arbeidet overfor KBS markedet (jfr. tiltak 2.2)
2.6 Omlegging av avgiften på alkoholfrie drikkevarer	FIN/HOD			Omlagt avgift på alkoholfrie drikkevarer mv. (kap. 5556 post 70) f.o.m. 01.01.07	Økt med 60 pst. ut over prisjustering i budsjettet for 2009.	Forlag til endring i forskriften i RNB 2009, med klargjøring av at blanding av vann og juice/råsaft av frukt og bær ikke omfattes av avgiftsplikten.
2.7 Utrede muligheter for bruk av økonomiske virkemidler for å fremme et sunt kosthold	HOD/FIN	2007		Særagviksutvalget avga rapport sommer 2007. På høring høsten 2007. HOD tar initiativ til møte med FIN, evt. andre (LMD) om videre prosess. Dagligvarebransjen priskutt på "lettprodukter", frukt/grønt bl.a. med bakgrunn i møte med HOD minister. KIWI's "nullmomskampanje"	Jobbes med i budsjettarbeidet. Møte med FIN våren 2008. HOD statsråden møte med dagligvarehandelen om bl.a. priser i april. Se også 2.3. Faglig innlegg på koordineringsgruppemøte mai-08 En generell avgift sukker er omtalt i St.prp. nr. 1 (2008-2009) Skatte-, avgifts- og tollvedtak, se avsnitt 3.17.	
2.8 Arbeide for bedre merking av matvarer, herunder bedre næringsdeklarasjon	HOD				Europakommisjonen la frem forslag til ny forordning om matinformasjon 30. januar 2008. Formålet er å legge til	Våren 2009 arbeider norske myndigheter aktivt videre med å påvirke EU i arbeidet med ny

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse)er ikke ført opp med beløp

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
					rette for enklere og klarere merking av næringsmidler. Forslaget er nå oversendt til Rådet og Europaparlamentet for videre behandling og vedtagelse. Norske myndigheter deltok aktivt i arbeidet med forslaget mens det foregikk i Kommisjonen. Som EØS-medlem kan Norge ikke delta i det formelle arbeidet i Parlamentet og Rådet. 30. oktober 2008 sendte Island og Norge felles EFTA-kommentarer til forslaget til forordning om matinformasjon til EU. I EFTA-kommentarene er det lagt vekt på Norges forslag om revidert næringsdeklarasjon. Norge har deretter hatt møter med ulike europeiske aktører for å fremme synspunktene i EFTA-posisjonen.	forordning om matinformasjon.
2.9 Ta sikte på å innføre symbolmerking for lettere å sette sammen et sunt kosthold	HOD/BLD/LMD/FKD	2007		Symbolmerke er varslet skal være på plass innen utgangen av 2008. Nordiske prosesser mht felles kriterier. Mattilsynet tilført 1 mill i 2007. Samarbeid med Helsedirektoratet. Referansegruppe med representanter for bransjen og forbrukerorg	Nøkkelhullsmerke valgt februar 2008 som felles nordisk frivillig sunnhetsmerkeordning. Høring av forskrift 15. juli – 8. sept 08. Sendt til notifikasjon oktober 2008. Midler til Mattilsynet og Hdir i 2008, hhv 1.5 mill1.75 mill inkl kommunikasjon. Oppstart av kommunikasjonsarbeid, videreføring av referansegruppen. Felleskommunikasjon i Norden.	Forskrift fastsettes17.juni felles for No, Dk og Sv. Lansering overfor publikum planlegges høsten-09. Kommunikasjonsplaner og støttetiltak under planlegging. Nordisk samhandling parallelt. 5.5 mill til Hdir for kommunikasjonsarbeid 2009, herunder nøkkelhullet, samt 2, 5 mill til Mattilsynet til tilsyn. Gitt som spesielt oppdrag til Hdir i tildelingsbrevet 2009
2.10 Følge opp og videreutvikle regelverk for bruk av ernærings- og	HOD				Forordningene om påstander og beriking ble tatt inn i EØS-avtalen ved	

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse)er ikke ført opp med beløp

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
helsepåstander, beriking av næringsmidler og kosttilskudd					EØS-komiteens vedtak 25.4.2008. Avventer konstitusjonell behandling på Island. Nasjonal høring av forskriftene som skal implementere forordningene er gjennomført av Mattilsynet våren 2008. Forskriftene vil fastsettes av HOD når saken er ferdigbehandlet på Island og EØS-vedtaket trer i kraft.	
2.11 Vurdere innføring av restriksjoner på markedsføring av usunn mat rettet mot barn og unge	BLD/HOD	2007		Etablert dialog HOD/BLD om videre prosess med oppfølging. Deler av matvarebransjen sammen med Forbrukerrådet lanserte i slutten av sept.-07 egne nye retningslinjer som har varighet fram til 01.01.09 for ny vurdering. Vedtatt en egen deklarasjon om markedsføring på Nordisk ministerrådsmøte i juni.	Dialog HOD/BLD videreføres. BLD har mottatt Forbrukerrådets (FR) evaluering av FRs og matvarebransjens frivillige retningslinjer for markedsføring av usunn mat. Foreløpig for tidlig å si noe om effekten av retningslinjene, og de er forlenget til 1.1.2010. Helsedirektoratet har ledelse og sekretariat for et europeisk nettverk som jobber for å redusere markedsføring av usunn mat og drikke til barn, samarbeid med WHO Euro, 14 land deltar. Gjennomført to nettverksmøter. Etablert nettsiden www.shdir.no/marketing . HOD: 100 000 i 2008 til Hdir til Europeisk nettverk.	18 europeiske land deltar i det europeiske nettverket jfr rapport 2008. Gjennomført 3.møtet i februar. 4. møte holdes i London i juni. Prosjektet ses i sammenheng med tilsvarende arbeid ved WHO HQ
2.12 Foreta en kunnskapsoppsummering om produktplassering og valg av matvarer på ulike typer utsalgssteder	HOD/BLD			SIFOs forskningsprosjekt: "In-store marketing as a tool of healthy eating governance". BLD støtter prosjektet	SIFO fikk ikke gjennomslag for prosjektet "In-store marketing as a tool of healthy eating governance" i NFR.i 2008. SIFO vil sende NFR en ny søknad om støtte til prosjektet.	Nordic Young Health er et toårig forskningsprosjekt ledet av SIFO. Prosjektet skal se på unges forhold til fast – foodsektoren. Fast-foodsektoren er en av de viktigste arenaene der unge spiser utenfor hjemmet. Utgangspunktet er at folk, spesielt

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse)er ikke ført opp med beløp

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
						unge, i dag ville spist sunnere hvis de hadde hatt tilgang til rimelig og sunn mat i den offentlige sfæren. Prosjektet er tverrsektorielt, og det er etablert et samarbeid mellom forbruker-forskningsinstitusjoner, myndigheter og private aktører. Målet er å finne ny kunnskap om personlige, sosioøkonomiske og strukturelle faktorer som har innflytelse på nordiske unges matvaner og preferanser på fast-foodsektoren. Håpet er både å kunne omsette denne nye forbrukerkunnskapen til nye innovative konsepter som kan føre til bedre hurtigmat og menyer, og samtidig stimulere til effektive tiltak som kan gjøre sunne valg enklere for de unge. Prosjektet er finansiert av Nordic Innovation Centre (NICE).
3. GOD ERNÆRING FRA STARTEN AV						
3.1 Tilby oppdatert informasjonsmateriell om amming, sped- og småbarnsernæring	HOD			Heftene "Mat for spedbarn" og "Hvordan du ammer ditt barn" samt nyhetsbrevet Småfakta (2 nr/år) blir sendt ut til alle landets helsestasjoner.	Heftene "Mat for spedbarn" og "Hvordan du ammer ditt barn" samt nyhetsbrevet Småfakta blir sendt ut til alle landets helsestasjoner.	Ny brosjyre om Ernæring og fysisk aktivitet i svangerskapet ferdig. Omhandler også tobakk og alkohol. Samme praksis på øvrig materiell.
3.2 Videreføre og videreutvikle satsing på Mor-barn-vennlig initiativ	HOD	2007		Nasjonalt kompetansesenter for amming tilført 700 000 i 2007, samt 200 000 fra	Tilsvarende tildeling til Ammesenteret i 2008 som i 2007 til gjennomføring av	Ammesenteret tildeles nærmere 700 000 fra HOD/Hdir for avsluttende

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse)er ikke ført opp med beløp

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
				Hdir i 2007, for videreutvikling og gjennomføring av fylkesvise kurs for helsesøstre og jordmødre. 5 kurs avholdt	fylkesvise kurs for helsesøstre og jordmødre. 10 kurs gjennomført 2008.	gjennomføring av fylkesvise kurs for helsesøstre og jordmødre. 4 kurs gjennomført vår-09. Alle 19 fylkene har gjennomført kurset fra høst-07 til vår-09.
3.3 Legge til rette for å innarbeide hele WHO-koden for markedsføring av morsmelkerstatninger i norsk lovgivning, samt påse at koden følges	HOD				Forskrift om morsmelkerstatning og tilskuddsblandinger ble fastsatt august 2008. Det er usikkert om Norge får aksept fra EU for å implementere mer av WHO-koden på nasjonalt grunnlag enn det som allerede er innarbeidet i morsmelkerstatningsdirektivet.	
3.4 Opprettholde etablerte fødselspermisjonsordninger for kvinner og utrede muligheten for betalt ammefri slik at alle kvinner som ønsker det kan amme i samsvar med helsemyndighetenes anbefalinger	BLD			AID arbeider med vurdering av spørsmålet om betalt ammefri og evt. ratifikasjon av ILO-konvensjon 183 bl.a på basis av innspill høsten 2006 og våren 2007 fra partene i arbeidslivet.	Regjeringen, i regi av BLD, vil sette i gang et internt arbeid med å utrede ulike alternative løsninger for å sikre arbeidstakere lønn under to ukers omsorgspermisjon for far og ammefri. Dette arbeidet er varslet i st. meldingen om menn, mannsroller og likestilling som BLD la fram for Stortinget før jul Ammefri BLD har ansvaret for denne utredningen. Utredningen gjennomføres sammen med spørsmålet om hvordan ordningen med fars 2 ukers omsorgspermisjon ved fødsel kan gjøres bedre. Sistnevnte tiltak ble varslet i St. meld. nr. 8 (2008-2009) Om menn, mannsroller og likestilling.	BLD har utredet ulike løsninger for rett til lønn under ammefri og under omsorgspermisjon for far. Utredningen sendes på offentlig høring sommeren 2009. Ammefri: Omtales i ovennevnte utredning som sendes på offentlig høring sommeren 2009.

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse)er ikke ført opp med beløp

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
					Foreldrepermisjon: Foreldrepengeordningen legger svært godt til rette for at mødre skal kunne amme i samsvar med helsemyndighetenes anbefalinger. Dagens foreldrepengeperiode utgjør 44 uker med 100 prosent inntektskompensasjon og 54 uker med 80 prosent (41/51 uker etter fødsel). 9 av disse ukene er forbeholdt mor, seks av ukene er forbeholdt far. De resterende ukene kan foreldrene fordele seg i mellom. Fra 1. juli 2009 blir stønadperioden forlenget til 46/56 uker, hvorav 43/53 uker etter fødsel. 10 av disse ukene vil være forbeholdt far.	
3.5 Revidere og utvikle nasjonale anbefalinger for sped- og småbarnsernæring og for ernæring til premature barn	HOD					
3.6 Styrke veiledningen om ernæring til gravide gjennom implementering av faglige retningslinjer for svangerskapsomsorgen og utgivelse av informasjonsmateriell	HOD			Helsedirektoratet i samarbeid med eksterne miljøer utvikler brosjyren Fysisk aktivitet og ernæring i svangerskapet.	Utkast foreligger, ferdigstilles vår-09	Ny brosjyre om Ernæring og fysisk aktivitet i svangerskapet ferdig. Omhandler også tobakk og alkohol.
3.7 Videreføre tiltakene knyttet til innføring av EUs barnematdirektiver i Norge	HOD/LMD			Helsedirektoratet har månedlige møter med Mattilsynet i Barnematgruppen, utgivelse av Småfakta.	Helsedirektoratet har månedlige møter med Mattilsynet i Barnematgruppen, utgivelse av Småfakta. Barnematmarkedet overvåkes jfr. ny	Helsedirektoratet har månedlige møter m/Mattilsynet i Barnemat-gruppen, utgivelse av Småfakta.

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse)er ikke ført opp med beløp

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
					oversikt fra Mattilsynet.	
3.8 Arbeide for å etablere et opplegg for nasjonal amnestatistikk	HOD			Kontakt og møter mellom Nasjonalt kompetansesenter for amming, FHI og Helsedirektoratet.	Arbeid pågår	Arbeid pågår Nye tall i rapportene Spedkost 6 md (2008) og Spedkost 9 md (2009)
3.9 Vurdere å innføre et landsdekkende tilbud om gratis vitamin D-tilskudd til spedbarn med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn	HOD	2007		Helsedirektoratet tilført 800 000 i 2007 for planlegging, utvikling av materiell og gjennomføring av tiltaket.	Helsedirektoratet tilført 300 000 i 2008. Prosjektet er under utprøving hvor 8 helsestasjoner deler ut gratis vitamin D til målgruppen. Tilpasset materiell på flere språk utviklet. Avtale for landsdekkende distribusjon inngått med Collett Marwell Hauge	Tilbudet blir landsdekkende medio 2009. Utvides fylkesvis vår 09.
4. SUNNE MÅLTIDER I BARNEHAGE OG SKOLE						
4.1 Revidere retningslinjer for mat i barnehagen	HOD/KD	2007	2007	Arbeidsgruppe nedsatt av Hdir levert forslag i juni 2007. Forslaget sendt på høring til KD og Mattilsynet. Lansert 13.sept.-07. Begge statsråder skrev under på følgebrevet til barnehagene og kommunene. Helsedirektoratet tildelt kroner 1 mill til utvikling av materiell og implementering.	Implementering. Deltatt på konferanser i 19 fylker, se punkt 3.2	Ses i sammenheng m/Fiskesprell.
4.2 Utarbeide og tilby pedagogiske verktøy og informasjonsmateriell knyttet til de reviderte retningslinjene for mat og måltider i barnehagen	HOD/KD	2007	2008?	Pedagogisk støttemateriell er under utvikling i regi av Helsedirektoratet med flere fagpersoner i referansegruppe. Mål å foreligge høsten 2007. Midler: Se 4.1 KD er involvert i prosessen.	HOD: 700 000 kroner i 2008 til Hdir Lansering av Bra mat i barnehagen-satsing 28. april 2008. www.shdir.no/matibarnehagen . Utsending til alle landets barnehager. Stor etterspørsel.	Optrykk av materiell. Hdir tildelt midler 2009 til videreføring/oppfølging. Betydning av kosthold omtalt i St.meld. nr. 41 (2008-2009) Kvalitet i barnehagen
4.3 Innføre en ordning med frukt og grønnsaker til alle elever i grunnskolen	KD/HOD	2007		Oppstart lagt inn i RNB -07 (87 mill kr)som dekker elever i ungdomsskolen og kombinerte barne- og ungdomsskoler fra	KD: Elever på ungdomsskoler og kombinerte skoler har rett til gratis frukt og grønt. 218 mill kroner er satt	KD: Gratis frukt og grønt til elever i kombinerte skoler og ungdomsskoler (ref 2008).

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse)er ikke ført opp med beløp

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
				høsten 2007. Det tas sikte på å fremme lovforslag om frukt og grønt for Stortinget våren 2008, med ikrafttredelse høsten 2008. Frivillig abonnementsordning med foreldrebetaling videreføres for grunnskoler (med kun barnetrinn) som ønsker det. (24 mill kr) Tildelt midler til prøveprosjekt for barnetrinn i Oslo, Drammen og Finnmark	av til dette tiltaket. Lovforslag om gratis frukt og grønt ble fremmet i Ot.prp. nr 40 (2007-2008). Loven trådte i kraft august 2008. Prøveprosjekt for barnetrinn i Oslo, Drammen og Finnmark avsluttet i 2008. Abonnementsordning på barneskolene videreføres 16 mill kr (HOD) 2008: 50% av 1-7 skoler har en frukt/grøntordning	HOD: Abonnementsordning på barneskolene videreføres (16,75 mill). Høst 2008: 47.000 elever abonnerte på Skolefrukt (kr 2,50/dg). Internettbasert kartlegging gjort høsten-08 viser at 85% av skolene m/gratisfrukt og 76% av skolene m/foreldrebetaling er svært el ganske fornøyd m/skolefrukt-ordningen.
4.4 Fremme økt deltakelse i skolemelkordningen i grunnskolen	HOD/LMD/KD			På initiativ fra Melk.no var det et møte mellom Melk.no, Tine, LMD, HOD, KD og Hdir 1.11.2007. for å starte drøftingen av hvordan dette kan tiltaket kan følges opp. Interne drøftelser er nødvendig før ny kontakt med Melk.no.	LMD/HOD/KD har siden hatt møte for å diskutere videre arbeid. Møte mellom HOD og LMD 29.4 i forkant av jordbruksforhandlingene, der tiltak 2.3, 2.7 og 4.4 ble berørt.	
4.5 Spre erfaringer fra modeller utviklet i prosjektet Fysisk aktivitet og måltider i skolen og samle og spre kunnskap om skolefrokost i ungdomsskole og videregående opplæring	KD/HOD	2007		• I alt 400 skoler og 18 videregående skoler støttet 2004-2007. Prosjektet ble avsluttet som prosjekt 31.12.2006, men arbeidet videreføres i de to direktoratene. • Et veiledningshefte og en dvd med gode eksempler er sendt våren 2007 til alle grunnskoler, og høsten 2007 til alle kommuner. • Nasjonal spredningskonferanse avholdt	Utdanningsdirektoratet og Helsedirektoratet har på bakgrunn av erfaringene fra prosjektet "Fysisk aktivitet og måltider i skolen" utarbeidet en veileder med gode modeller for hvordan skolene kan gjennomføre daglig fysisk aktivitet og tilrettelegge for sunne måltider. Veilederen er sendt alle landets skoler	Utdanningsdirektoratet har i 2008 fått i oppdrag fra Kunnskapsdepartementet å utvikle en ide- og ressursbank for fysisk aktivitet, som skal ligge tilgjengelig på Skolenettet. Udir har samarbeidet med Hdir om innhold i denne banken, og det er satt fokus på ernæring som en del av en helhetlig helsesatsning på skolen.

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse)er ikke ført opp med beløp

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
				07.05.07. Fylkesmennene arrangerer regionale spredningskonferanser våren 2007. • Prosjektet evalueres, første rapport offentliggjort januar 2007. Endelig rapport kommer høsten 2008 med evaluering av grunn og videregående skoler. Alle fylker har valgt ut to-tre modellskoler som deltar i regionalt spredningsarbeid.	sammen med en DVD. HEMIL-senteret ved UiB har evaluert prosjektet "Fysisk aktivitet og måltider" og sluttrapport fra prosjektet er lagt ut på Utdanningsdirektoratets nettsider høsten 2008. Utdanningsdirektoratet gjennomførte i 2007/2008 forsøk med utvidet skoledag i 11 kommuner og 34 skoler, hvor skolemåltid var ett av flere elementer i en helhetlig skoledag. Evalueringen av forsøket er også formidlet skolene via Udirs nettsider.	Nettressursen er ferdig tilgjengelig for bruk i skolen fra skolestart 2009. Utdanningsdirektoratet har gjennom 6 regionale konferanser våren 2009 og formidlet erfaringer fra prosjektene fysisk aktivitet og måltider i skolen og utprøving av modeller for utvidet skoledag med bla skolemat. Evalueringen av dette siste prosjektet ble offentliggjort høsten 2008, og viste erfaringer fra skolenes tilrettelegging av ulike tilbud med skolemat.
4.6 Videreføre arbeidet med å informere om helsemyndighetenes Retningslinjer for måltider i grunnskole og videregående opplæring	HOD/KD			Integrere retningslinjene for skolemåltid i prosjektet Utvidet skoledag 2007/2008, kontakt mellom Udir og Helsedirektoratet. Helsedirektoratet blir med i referansegruppen for prosjektet.	SINTEF evaluerer prosjektet. Rapport leveres medio 2008. Udir og Helsedir møte 27.8 Retningslinjer for skolemåltidet er formidlet alle skoler sammen med informasjon om erfaringene fra prosjektene "Fysisk aktivitet og måltider i skolen" og "Forsøk med utvidet skoledag". Utdanningsdirektoratets nettsider for læringsmiljøet på Skolenettet http://skolenettet.no/lom , inneholder også informasjon om retningslinjene.	Helsemyndighetenes anbefalinger er formidlet i de regionale konferansene, og på nettressurs for fysisk aktivitet. Informasjon om retningslinjene gis ellers i alle relevante sammenhenger og i materiell/hjelpemidler der det er naturlig å presentere dem.
4.7 Oppfordre skoleeiere til å hindre tilgang til brus og fremme god tilgang til kaldt drikkevann på skoler	KD/HOD/KRD	2008			Felles brev 2.04.08 fra KRD, KD og HOD minister til landets fylkeskommuner med oppfordring om tilbud om sunn mat og drikke i videregående skoler. Kartlegging gjennomført på nett, med ca. 68% deltakelse. Konkurransen i vg skoler	Dette er også formidlet i nettressurs for fysisk aktivitet, samt gjennom de 6 regionale konferansene omtalt under 4.5.

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse)er ikke ført opp med beløp

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
					avholdt . Statssekretæren delte ut 1 premie til Kjelle vg skole. Hdir tildelt 600 000 til arb Evalueringsene fra forsøkene med Fysisk aktivitet og skolemåltid viser at det i prosjektperioden 2003- 2006 var 0 skoler i prosjektet som hadde tilbud om brus, og at antallet skoler som hadde tilgang på rent drikkevann økte i prosjektperioden. Veilederen til skolene legger som premisser for et godt kosthold at skolene tilbyr rent vann til drikke og ikke har tilgang på brus.	
4.8 Oppfordre skoleeiere til å styrke mat- og måltidstilbudet i skolefritidsordningen	KD/HOD/KRD					KD har gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å utvikle modeller for bedre sammenheng mellom skole og SFO. Måltider inngår som ett av flere elementer i en helhetlig skoledag.
4.9 Styrke og samordne tilsyn med mat og måltider i barnehage, skole og skolefritidsordning	HOD/LMD/FKD				se pkt 1.3 om Fiskesprell	
5. MAT OG HELSE I ARBEIDSLIVET						
5.1 Etablere dialog mellom aktører i arbeidslivet og helsemyndighetene for å fremme sunne kostvaner	HOD			Helsedirektoratet har deltatt på møter med representanter for arbeidslivet høst 2007, skal følges opp.	Kontakt opprettet med Transportarbeiderforbundet i tilknytning til KBS-markedet.	Via Kompetanseprogrammet Helsefremmende arbeidsplasser er det etablert kontakt og samarbeid m/noen aktører som Arbeidstilsynet, noen FM mv. Første evaluering viser at programmet har effekt.
5.2 Vurdere hvordan	HOD/AID					

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse)er ikke ført opp med beløp

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
kostholdshensyn kan ivaretas i arbeidslivet						
5.3 Styrke kompetanse og tilgang på verktøy om kosthold og helse overfor personellgrupper som kantineansatte, tillitsvalgte, ledere og bedriftshelsetjeneste	HOD/LMD/ FKD				Grunnleggende kurslederkurs i ernæring og endringsfokusert veiledning "Bra Mat" er avholdt i 4 fylker med til sammen 350 deltakere	Ny folder om Mat og helse i arbeidslivet skal legges på Hdir's nettsider.
5.4 Motivere atfføringsbedrifter til å inkludere kosthold og fysisk aktivitet med hensyn til omstilling i arbeidslivet	AID/HOD			Arbeids- og velferdsdirektoratet er, i tildelingsbrev fra AID for 2. halvår 2007, bedt om å ta initiativ for å motivere atfføringsbedriftene til å inkludere kosthold og fysisk aktivitet i sitt atfføringsarbeid.	Kosthold og levevaner-kurs utviklet og gjennomført i samarbeid med Høgskolen i Akershus , samt atfføringsbedriftenes fellesorganisasjon. Studiet er delfinansiert av Helsedirektoratet. Ny forskrift om arbeidsrettede tiltak (i kraft fra 1.1.2009) Kap. 3.1 åpner for å gi livsstilsveiledning som en del av arbeidsrettet rehabilitering.	HOD v/ Hdir bidrar m/kr 150.000 til å senke kurskostnader for flere kurs i regi av Høgskolen i Akershus.
5.5 Utvikle og utprøve lavterskeltilbud om kosthold for langtidssykmeldte og andre som i perioder er utenfor arbeidslivet	HOD	2007		Helsedirektoratet tilført 1 mill i 2007 for utvikling og utprøving av lavterskeltilbud mht kosthold.	Helsedirektoratet tilført 800 000 i 2008 for utvikling og utprøving av lavterskeltilbud mht kosthold. Dette ses i forhold til NAV satsningen punkt 5.4 og lavterskeltilbud i kommunene/Grønn resept. Samarbeid/tilskudd til Aktiv på dagtid i Oslo og Fylkeskommunen i Nordland	Hdir tilført midler 2009 for videreføring.

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse)er ikke ført opp med beløp

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
6. ERNÆRING I HELSE- OG SOSIALTJENESTEN						
6.1 Utrede på hvilken måte kommunene på sikt kan gi tilfredsstillende tilbud innen generell og klinisk ernæring	HOD	2007		Helsedirektoratet tilført 1.5 mill i 2007 for å starte opp utredning og utprøving av modeller for ernæringskompetanse i kommuner. Midler til prosjekt i Oslo kommune/Ullevål us og HUNT/NTNU	Helsedirektoratet tilført 1.5 mill i 2008 for å videreføre utredning og utprøving av modeller for ernæringskompetanse i kommuner. Utprøving av modeller ved Ullevål universitetssykehus, Oslo kommune og NTNU/HUNT samt undervisningssykehjem i Sandefjord. Fylkeskommunen i Nordland	Gitt som spesielt oppdrag til Hdir 2009 i tildelingsbrev. Modellutvikling videreføres på Ullevål (Stor og sterk), i Oslo kommune og Nordland fylkeskomm. (200.000 til hver)
6.2 Fokus på ernæring skal inngå i det samlede tjenestetilbudet i spesialisthelsetjenesten				Omtalt i nasjonal helseplan	Omtale av handlingsplanen med i oppdragsdokumentet til helseforetakene 2008. Tatt med i strategi for spesialisthelsetjenesten til eldre.	Rapportert fra Helseforetakene 2008. Tatt med i oppdragsdokumentet til helseforetakene også i 2009
6.3 (6.3.1–6.3.6) Utarbeide og implementere faglige retningslinjer og veiledere for ernæringsbehandling	HOD	2007				
<u>6.3.1 Faglige retningslinjer for forebygging og behandling av overvekt/fedme</u>	HOD	2007			Sendt ut på høring med frist 31.12.2008	Under behandling mht høringssvar. Klar i løpet av året.
<u>6.3.2 Faglige retningslinjer for veiing og måling i helsestasjons- og skolehelsetjenesten</u>	HOD	2007			Arbeidet med manus er i slutfasen, planlegger utsending på ekstern høring våren 2009	Snart klar for ekstern høring.
<u>6.3.3 Faglige retningslinjer for forebygging og behandling av underernærte pasienter og pasienter i ernæringsmessig risiko</u>	HOD	2007	2009		Høring gjennomført. Implementering 2009	Presentert juni 2009
<u>6.3.4 Revidere og utgi retningslinjer</u>	HOD			Eget brev til helseforetakene høst 2007	400 000 til Hdir for oppstart i 2008.	Er i gang. Planlegges ferdig 2010.

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse)er ikke ført opp med beløp

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
for kosthold i helseinstitusjoner				(etter listeriasak)	Arbeidet påbegynt	Tildelt midler til Hdir for videreføring.
6.3.5 Utarbeide veileder for ernæringsarbeid i pleie- og omsorgstjenesten	HOD					Er i gang. Planlegges ferdig 2010 Vil erstatte 6.3.4
6.3.6 Inkludere kosthold ved utvikling av en veileder for helsepersonell som omhandler kommunikasjon om helse i møtet med minoritetsspråklige brukere	HOD					
6.4 Utarbeide egnede kostholds- og ernæringsrelaterte kvalitetsindikatorer i helseinstitusjonene og hjemmebaserte tjenester	HOD					
6.5 Kartlegge mattilbud, kosthold og ernæringsstatus til brukere av pleie- og omsorgstjenestene	HOD	2007		Helsedirektoratet tildelt 500 000 i ekstramidler i 2007 for å planlegge og initiere kartlegging. En spørreundersøkelse for å kartlegge mattilbud og kosthold (men ikke ernæringsstatus) er gjennomført i 2007 v/styrere og kjøkkenleder v/sykehjem.	Rapport ferdig april 2008. Anbefaling om tiltak ventes .	Tiltak: 6.3.5 utgjør det (veileder). Besluttet å prøve ut tiltak i modellsykehjem Behov for kompetanseheving og verktøy mht eldre-ernæring søkes dekket i andre sammenhenger.
6.6 Sikre at mattilbud og tilrettelegging av måltid inngår i myndighetenes tilsyn med helsetjenesten og pleie- og omsorgstjenesten	HOD			Helsetilsynet gjennomførte tilsyn om ivaretagelse av ernæringsbehov ved sykehjem og hjemmebaserte tjenester i hhv Hordaland, Rogaland og Telemark	Innspill gitt til Helsetilsynet	Vil inngå i styrket tilsynsinnsats fra Helsetilsynet i årene fremover – særlig eldre-ernæring – institusjon og hjemmetjenester
6.7 Videreutvikle pasientopplæring gjennom blant annet Lærings- og mestringssentre	HOD					
6.8 Videreføre arbeidet med å utvikle lavterskeltilbud innen kosthold	HOD			Videreføring av etablering av lavterskeltilbud (bl.a.Grønn resept). Dette er arbeid som pågår.	Videreføres. Budsjettet styrket med 7 mill i 2008 til lavterskeltilbud i utvalgte fylker: kosthold og fysisk aktivitet. Evalueringsrapport fra Møreforsk om	Bra Mat kurslederkurs holdt i 6 fylker 2008/2009. Ett kurs til planlagt i år. Skal evalueres via Quest Back. Resultater herfra førende for videre

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse)er ikke ført opp med beløp

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
					kommunale oppfølgingsmodeller for "Grønn resept" lagt fram	tiltak. Helsedirektoratet kommet med foreløpig tilråding om Grønn resept - ordningen
6.9 Utvikle informasjonsmateriell og verktøy rettet mot endringer i levevaner, inkludert kosthold, til bruk for helsetjenesten, pasienter/brukere og pårørende	HOD				"Bra mat kurs" for kursledere. Se 5.3	Materiell og verktøy er i bruk. Evaluering av det inngår i QB nevnt i 6.8. Se også 5.3.
7. FOKUS PÅ KOSTHOLD I LOKALT FOLKEHELSEARBEID						
7.1 Vektlegge ernæringshensyn som del av folkehelsearbeidet i planarbeid i fylker og kommuner	HOD/MD			4 Helse i plankommuner er utvalgt som pilotkommuner for å få erfaring med bruk av plan og bygningsloven som verktøy til å forankre ernæringsarbeidet i kommunalt plansystem. Arrangeres halvårlige samlinger med prosess- og erfaringsutveksling.	Helse i plan forsøk med ernæring videreført i 4 kommuner	Utviklingsarbeidet m/Helse i plan mht ernæring fortsetter i de 4 pilotkommunene i 3 fylker i 2009. Ny plandel i Plan- og bygningsloven trer i kraft 1. Juli 2009. Vekt på folkehelseperspektiv. Forvaltningsreformen med bl.a. ny folkehelselov gjeldende for landets fylkeskommuner og Oslo kommune trer i kraft 1.januar 2010. Fylkeskommunene får et lovfestet ansvar for å fremme folkehelse.
7.2 Inkludere eksempler på hvordan ernæring kan ivaretas i veiledere til forskrift om konsekvensutredninger	HOD					

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse)er ikke ført opp med beløp

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
etter plan- og bygningsloven						
7.3 Tilrettelegge for kompetanseoppbygging i grunn- og videreutdanning for folkehelsearbeidere ved høyskoler om hvordan plan- og bygningsloven kan være et sentralt virkemiddel for forankring av ernærings tiltak lokalt	HOD/KD				KD: Tilrettelegging for kompetanseoppbygging som her etterspørres, er utdanningsinstitusjonenes ansvar	
7.4 Utvikle gode indikatorer innen ernæring og folkehelse som inkluderes i kommunehelseprofiler	HOD				Arbeid pågår	Ingen nye ernæringsindikatorer ut over Skolefrukt og fødselsvekt fra eksisterende datainnsamlinger.
7.5 Videreføre ernæring og kosthold som prioritert satsing i partnerskap for folkehelse sammen med fysisk aktivitet og tobakk	HOD			Midler til Partnerskap for folkehelse, og ressursgrupper for ernæring. I tildelingsbrev til FM. Styrings- og informasjonshjulet til kommunene	Midler til ernæringsarbeid gjennom Partnerskap for folkehelse og regionale ressursgrupper i ernæring. Oppdrag i tildelingsbrev til fylkesmann og fellesrundskriv til kommunene .	Samme som i 2008.
7.6 Samle, videreformidle og eventuelt utvikle verktøy og modeller i kostholdsarbeidet	HOD/LMD/ FGD/BLD/A ID/MD			Startet opp samling av Best Practice tiltak i Nordisk sammenheng. Barn og unge første målgruppe Katalog med samling forelå høsten 2007.	Rapportert på i Frivillighetsmeldingen.	
7.7 Samordne og kanalisere stimuleringsmidler fra ulike nasjonale satsinger innen mat, kosthold, fysisk aktivitet og helse til lokale tiltak	HOD/LMD/ FGD/BLD/A ID/MD				Tatt inn i rapportering til Frivillighetsmeldingen.	Utarbeidet felles oversikt over relevante sentrale styringsdokumenter. Dep oppfordret til å inkludere kostholdstiltak der det er relevant.

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse)er ikke ført opp med beløp

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
8. KOMPETANSE OM KOSTHOLD						
8.1 Tilby en grunnleggende kokebok gratis til elever på ungdomstrinnet og lærerstuderenter i Mat og helse	HOD	2007	Løpende	"Kokebok bok for alle – fra boller til burritos" lansert september 2007. Helsedirektoratet fikk i 2007 tilleggsbevilgning fra HOD på 500 000 til tiltaket. 70 000 gratis bøker distribuert. Matvarebransje og organisasjoner bidratt økonomisk.	Tilbudet videreføres i skoleåret 2008/09.	Se 1.4. Tilbudet videreføres i 2009 med revidert utgave der omtale av Nøkkelhullet inngår. Siden 2007 solgt 17.000 eks til kommunene til ulike formål.
8.2 Utvikle og tilby nettbasert undervisningsopplegg til bruk i faget Mat og helse i grunnskolen	HOD/LMD/ FKD/KD	2007		Undervisningsmaterieell lagt ut på www.matportalen.no i september LMD arrangerer "Smakens uke" 15.-21. oktober, som bl.a. har bestått av aktiviteter for skoleelever, konkurranser, og undervisningsopplegg om smak.	Revidering av undervisningsmaterieell ferdigstilt og publisert innen skolestart 08. På skolenettet.no ligger ulike ressurser knyttet til læreplanen for Mat og helse.	Undervisningsmaterieell er tilgjengelig. Kompetansemål fra Mat og helse integreres i Den naturlige skolesekken. (Mat og helse er ett av flere fag.) www.naturesekken.no
8.3 Oppfordre til å avsette ressurser til praktisk opplæring i Mat og helse	HOD/KD/K RD	2007		Artikkel i Mat og helse bladet v/ helse-og omsorgsministeren		
8.4 Stimulere til etablering av etter- og videreutdanningstilbud i ernæring, kosthold og faget Mat og helse og spre informasjon om disse	HOD/KD/K RD			Seminar for lærere ved høyskoler og universiteter v/ Hdir	Dagsseminar for lærere og ansatte ved høyskoler og universiteter 27. oktober.	
8.5 Vurdere behov og muligheter for å styrke ernæring i relevante rammeplaner	KD/HOD			Innholdet i de forskjellige utdanningene beskrives på et svært overordnet nivå i rammeplanene. Revidering av rammeplanene er en stor prosess, som foretas relativt sjeldent (vanlig hvert 5-10 år). • Sykepleierutdanning: Rammeplanens bestemmelser om praksis nylig revidert.	Allmennlærerutdanningen ble i 2006 evaluert av NOKUT. Som oppfølging av dette arbeides det nå med en Stortingsmelding om lærerrollen og lærerutdanningen lagt fram-i februar 2009.	Rammeplanutvalget for ny grunnskolelærerutdanning jobber med ny rammeplan og nasjonale retningslinjer for utdanningsprogram og fag. Rammeplanen skal være overordnet og kortfattet. KD vil vurdere hvordan ulike nasjonale satsinger kan inngå i planverket.

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse)er ikke ført opp med beløp

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
				Ingen konkrete planer om revisjon av rammeplanens innholdsdel. • Helsesøsterutdanning: Rammeplanen har allerede ernæring som sentralt tema under hovedemne Individ, samfunn og helse. Ingen planer om revisjon i nær fremtid. • Videreutdanning i helsefremmende og forebyggende arbeid: Ingen planer om ny revisjon i nær fremtid. • Allmennlærerutdanning: Ikke konkrete planer om revisjon. En revisjon må sees i sammenheng med oppfølgingen av NOKUTs vurdering av allmennlærerutdanningen. Dette er avhengig av politiske beslutninger om en framtidig lærerutdanning. • Førskolelærerutdanning: Skal evalueres i 2008. En evt. revisjon vil avh. av evalueringen. Høgskolene vil på grunnlag av rammeplanene utarbeide fagplaner som gir en mer detaljering av innholdet i utdanningen ved den enkelte høgskole. De fleste av de overfor nevnte rammeplaner inneholder bestemmelser som muliggjør at høgskolene tar kosthold/ernæring inn i fagplanene.		
8.6 Sikre tilstrekkelig kompetanse om kosthold og ernæring i pleie- og omsorgssektoren	HOD			Høringssvar fra Helsedirektoratet og HOD i høring på læreplaner VG 3		
8.7 Utrede framtidig behov for ernæringsfaglig personell i	HOD				Spørreundersøkelsen om mat og måltider i sykehjem (pkt 6.5) viste at	

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse) er ikke ført opp med beløp

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
helsetjenesten					personalet har behov for økt (tilgang til) ernæringskompetanse	
9. FORSKNING, OVERVÅKING OG DOKUMENTASJON						
9.1 Styrke forskning om sammenhengen mellom kosthold og helse	HOD			HOD har i 2007 tildelt 19, 4 mill til Folkehelseprogrammet under NFR der NFR bes legge vekt på oppfølging av kostholdsplanen.	HOD har i 2008 tildelt 19,85 mill til Folkehelseprogrammet under NFR der NFR bes legge vekt på oppfølging av kostholdsplanen.	I St.meld. nr. 30 (2008-2009) Klima for forskning, som ble lagt fram i april 2009, signaliseres det at et eget forskningsprogram for mat, ernæring og helse skal vurderes. HOD har i 2009 tildelt 19,85 mill til Folkehelseprogrammet under NFR der NFR bes legge vekt på oppfølging av kostholdsplanen.
9.2 Fremme forskning for å stimulere til utvikling av bedre og sunnere produkter	LMD/FKD/ HOD/NHD			FKD har i 2007 tildelt 25 mill kroner til matprogrammet under Norges forskningsråd. LMD har tildelt 72 mill kr til det samme matprogrammet	FKD har hatt flere møter med Norges Forskningsråd hvor det er lagt vekt på betydningen av mer forskning på området sjømat og helse.	The Nordic Centre of Excellence (NCoE) programmet (2007-2011) om fødevarer, næring og sundhed er samfinansiert mellom NordForsk og de nasjonale forskningsrådene og har en årlig finansiering på 18 millioner kroner.
9.3 Overvåking av befolkningens kosthold skal videreføres og videreutvikles	HOD/LMD/ FKD			Landsomfattende kostholdsundersøkelser Spedkost 6 og 12 mnd og Småbarnskost 2åringer gjennomført 2006-07. Matvaretabellen på nett høsten 2006	Spedkost 6 mnd rapport publisert mai 2008. Øvrige rapporter i løpet av 2008. Landsomfattende kostholdsundersøkelse blant voksne – forundersøkelse rapport desember 2008. Levekårsundersøkelsen 2008 SSB,	Spedkost ferdig. Norkost pilot gjennomført. Norkost hovedundersøkelser starter opp. UNGKOST skal planlegges. Som ledd i den nordiske handlingsplanen er det besluttet å utvikle et felles nordisk monitoreringssystem, som skal måle

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse)er ikke ført opp med beløp

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
					rapport sommeren 2009.	utviklingen i befolkningens kostvaner, fysiske aktivitetsnivå og overvekt.
9.4 Sikre faglige utredninger og oppdatere offisielle anbefalinger	HOD			VKM rapport i 2007: Sukker/søtstoffer i brus, saft og nektar. Igangsatt arbeid med revidering av /konkretisering av nye kostråd v/ egen arbeidsgruppe	Videreføring av arbeidet med kostråd med sikte på lansering tidlig 2009	Arbeidet med kostråd pågår, men er forsinket, tas sikte på lansering i 2009/tidlig 2010
10. ERNÆRINGSARBEID I INTERNASJONALT PERSPEKTIV						
10.1 Delta aktivt i WHO's arbeid innen ernæring, både globalt og regionalt	HOD				Deltar aktivt i forberedelser og deltakelse på Verdens helseforsamling, i 2008 i uke 21. Møte med WHO-Direktør Dr.Alwan i april 2008. På regionalt nivå, oppfølging av resolusjon om retningslinjer for markedsføring se pkt. 2.11. Det arbeides med kosthold også i EU. Norge deltar i EUs High Level Group (HLG) on Nutrition and Physical Activity og i nettverk om saltreduksjon: European Salt Action Network 2008.	Se pkt 2.11 om WHO-arbeid. Deltakelse på møter i HLG. Tatt opp satsingen på salt med norsk matvarebransje.
10.2 Bidra aktivt i arbeidet i FNs faste komité for ernæring – Standing Committee on Nutrition	UD/HOD	Løpende		Norads direktør holdt innlegg på SCN ÅM 26. februar 2007. Innlegget er publisert i SCN News (No 34 mid 2007, pp20-22)	Repr fra Helsedirektoratet og Høgskolen i Akershus deltok som norsk delegasjon på årsmøtet i Hanoi, Vietnam, 2.-6. mars 2008. UD bevilget NOK 500 000 til delvis dekning av utarbeidelse av 6th World Nutrition Report	Det har ikke vært avholdt det vanlige årlige møte i SCN i år på grunn av interne uenigheter mellom "eierne" (dvs FN organisasjonene) av SCN. Mangel på midler til regulær drift av SCN har også vært et problem.EU kommisjonen har imidlertid sagt seg villig til å arrangere et mindre møte høsten 2009 i Brussel. I tillegg vil det

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse)er ikke ført opp med beløp

Halvårsrapportering 2009 - Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007 – 2011) *Oppskrift for et sunnere kosthold*

TILTAK	ANSVAR	Planlagt start *	Planlagt avslutte t*	Kommentarer/ rapportering – 2007**	Kommentarer/ rapportering – 2008**	Rapportering per 20 juni 2009
						bli et mindre møte i Bangkok ifm den internasjonale ernæringskonferansen i oktober 2009.
10.3 Bidra aktivt i Nordisk og Nordisk-Baltisk samarbeid	HOD			Helsedirektoratet og Mattilsynet deltar i arbeidsgruppe for mat, kosthold og toksikologi under Nordisk Ministerråd, herunder arbeid med felles nordisk nøkkelhullsmerkeordning og monitorering. Samling av Best Practice tiltak –se 7.6		Et nordisk nettverk for arbeid med fysisk aktivitet, kostvaner og overvekt m.m. er etablert. Helsedirektoratet (N), Sundhedsstyrelsen (D) og Statens folkhälsoinstitut (S) er deltakere, med Nordiska Högskolan for Folkhälsovetenskap (NVH) som administrator. Ang nøkkelhullsmerking se tiltak 2.9.
10.4 Sikre at ernæringstiltak og vurdering av ernæringsmessige konsekvenser inngår som et element i bistands- og utviklingsarbeid	HOD/UD			Rapport: "Matsikkerhet og sult. En strategisk Plattform for handling". Utarbeidet av prosjektgruppe nedsatt av Utviklingsministeren, august 2007. http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dok/rapporter_planer/Planer/2007/matsikkerhet_sult.html?id=484990	Seminar ble arrangert i regi av NORAD/Helsedir 10.sept. 08: Nutrition and development. Referat og annen informasjon finnes her: http://www.norad.no/default.asp?V_ITEM_ID=12777 Norad arbeider med en statusrapport for det videre arbeidet. UD /FN seksjonen har vært aktiv i arbeidet med ny strategi i WFP, og deltatt på høynivåmøtet om matvarekrisen.	Statusrapport foreligger og vil bli diskutert internt i Norad medio juni. deretter legges det opp til møter med UD for å forankre arbeidet med ernæring i bistanden. Norge sitter i styret i verdens matvareprogram fram til 2012. Norge var aktivt med i diskusjonen omkring WFPs nye strategi som ble vedtatt høsten 2008.

*Disse kolonnene er ikke endelig bearbeidet

** Oppførte beløp er i all hovedsak friske midler (ikke forskningsmidlene). Ordinært arbeid og tiltak som videreføres som før (for eksempel informasjonsarbeid, overvåking, kostholdsundersøkelser med mer i regi av underliggende etater , fylker (partnerskap for folkehelse)er ikke ført opp med beløp